

The Journal of Academic Social Science Studies

JASSS

International Journal of Social Science

Doi number:<http://dx.doi.org/10.9761/JASSS7102>

Number: 59 , p. 439-457, Autumn I 2017

Yayın Süreci / Publication Process

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date - Yayınlanma Tarihi / The Published Date

30.05.2017

15.10.2017

YEREL HALK GÖZÜYLE TURİSTİK TALEBİN KÜLTÜREL MİRASA ETKİSİ: KAPADOKYA ÖRNEĞİ*

THE EFFECT OF TOURISTIC DEMAND UPON CULTURAL HERITAGE VIA THE LOCAL PEOPLE'S PERSPECTIVE

Yrd. Doç. Dr. Burcu Gülsevil Belber

ORCID ID: orcid.org/0000-0002-7586-4407

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi

Öğr.Gör. Gülhan Sözbilen

Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Ürgüp Sebhat ve Erol Toksöz MYO

ORCID ID: orcid.org/0000-0001-6020-453X

Öz

UNESCO Dünya Miras Listesinde yer alan Göreme Milli Parkı ve Kapadokya Kayalık Alanlarının yoğun ziyaretçi çeken bir turistik bölge olması, turizmden kaynaklanan baskının artmasına ve kültürel miras unsurlarının etkilenmesine neden olmaktadır. Yerel halk, bu etkinin olumlu taraflarının, olumsuz taraflarına kıyasla fazla olduğunu düşünüyorsa, turizme katkı sağlama ihtimali yükselecektir. Dolayısıyla çalışmada, Kapadokya'daki turistik talebin, kültürel miras unsurlarına etkisiyle ilgili yerel halkın bakış açısı araştırılmıştır. Veriler, yüz yüze anket tekniğiyle toplanmıştır. Yerel halkın, "turizm talebinin kültürel miras unsurlarına etkisi"ne yönelik bakış açısının tespiti için likert ölçekli 18 ifadenin ortalamaları alınmıştır. ANOVA analiziyle; yerel halkın bakış açısının, demografik faktörlere göre (yaş, eğitim durumu, meslek ve ikamet yeri) farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Ayrıca frekans değerleriyle; yerel halkın, Nevşehir'e özgü olarak değerlendirdiği özelliklerin, peribacası-doğal manzara, balon turu, çanak-çömlek atölyelerinin aktiviteleri ve vadi yürüyüşü olduğu; bölgenin, ziyaretçi kapasitesini karşılama düzeyine yönelik yerel halk algısının, "yeteri kadar" şeklinde olduğu; bölgede üretilen turistik ürün miktarının, turistik talebi karşılama seviyesine yönelik yerel halk algısının, "talep miktarı kadar" şeklinde olduğu görülmüştür. Nevşehir'in turistik ürünlerine olan talebin, şehrin kültürel miras unsurlarına etkisi ile ilgili yerel halk algıları incelendiğinde ise; turistik talebin bazı yönlerden olumsuz, bazı yönlerden ise olumlu etki yarattığı yönünde algıya sahip oldukları söylenebilir. Dolayısıyla, yerel halkın olumlu etki yarattığını düşündüğü aktivitelerin

* 18-20 Mayıs 2017 tarihleri arasında "2. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu"nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

arttırılmasının, olumsuz etki yarattığını düşündüğü aktivitelerin ise yeniden düzenlenmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Turistik Talep, Kültürel Miras, Yerel Halk, Kapadokya

Abstract

Göreme National Park and Rocky Areas of Cappadocia which are located in UNESCO World Heritage List, being a touristic region attracting many visitors, cause to increase of pressure stemming from tourism and to affect cultural heritage elements. If local people think that the positive sides of touristic effects are more than the negative sides of touristic effects, the possibility of contribution to tourism would increase. Thereby in this study, the local people's perspectives about the impact of demand for tourism in Cappadocia upon cultural heritage elements have been investigated. Data have been collected by performing face-to-face questionnaire technique. For determination of local people's perspectives about "the impact of tourism demand upon cultural heritage", the average of 18 expressions with Likert Scale have been taken. The local people's perspectives have been determined to vary based on demographic factors (age, educational status, profession and residence) by ANOVA analysis. Also with frequency; it has been understood that the specific features of Nevşehir have been considered as fairy chimneys-natural landscape, ballooning, the pottery workshop activities and hiking in the valley; the local people's perception intended to level of serving to visitors' capacity of touristic region has been understood as "sufficient enough"; local people's perception intended to level of touristic demand ratio to manufactured touristic product in this region has been understood as "demanded sufficient quantity". When the local people's perceptions are examined about the effect of touristic demand for the elements of cultural heritage of Nevşehir; It can be said that they have a kind of perception that the touristic demand has a negative effect on some aspects for the cultural heritage and a positive effect on some aspects also. That's why, it is thought that it will be useful to increase the activities which the local people think it will have a positive effect and also it is thought that it will be useful to decrease which the local people think that they will have negative effects.

Keywords : Touristic Demand, Cultural Heritage, Local People, Cappadocia

GİRİŞ

Kültürel mirası meydana getiren unsurlardan olan tarihi ve kültürel eserler ile doğal oluşumlar, turizm açısından çekicilik yaratmaktadır. Bu çekicilikten kaynaklanan yoğun talep ise söz konusu alanlar üzerinde baskıya ve bozulmalara sebep olabilmektedir. Söz konusu olumsuz etkiler hem tarih, kültür ve insanlık adına pek çok değerın yitirilmesi, hem de bu değerlere bağlı olarak oluşan turistik talebin azalmasına neden olmaktadır.

UNESCO (United Nation Educational, Scientific and Cultural Organization) Dünya Miras Listesi'nde 2016 yılı itibariyle 16 varlığımız bulunmaktadır. 1985 yılında Dünya Miras Listesi'ne alınan Göreme Milli Parkı ve Kapadokya Kayalık Siteleri (Kültür Varlıkları, 2016) bu varlıklardan biridir. Hem doğal

oluşum, hem de insan eliyle oluşturulmuş kültürel eser anlamına gelen "karma varlık" olan Kapadokya bölgesi, Türkiye'nin en önemli turizm merkezlerinden biridir.

Kapadokya bölgesi içerisinde yer alan Nevşehir, yedi bin yıllık bir tarihe sahip olup, milattan önce 1600'lü yıllarda Hitit egemenliğine girmiş, sonra Med ve Pers hâkimiyetlerinde kalmış, M.S. 17'de Roma Devleti'nin sınırlarına dâhil olmuştur. Böylelikle Zerdüştlük, Paganizm ve Hıristiyanlık inançlarına ev sahipliği yapmış, bu inanç ve kültürlerin etkisinde kalmıştır (Bilge, 1966: 32). Sonraki dönemde, Büyük Selçuklu Devletinin bölge üzerinde hem siyasal hem kültürel bakımdan etkisi olmuştur. Bu dönemde Nevşehir, doğu-batı istikametinde birer menzillik mesafede yapılmış kervansaraylara sahip küçük bir yerleşim yeridir. Batıda Ege kıyıları, doğuda

Orta Asya Türk dünyası, Çin ve Mezopotamya'ya uzanan son derece işlek bir ticari hayata sahip olan bu alanın kültürel yapısının oluşumunda, coğrafi konumunun etkisi büyüktür (Cahen, 2000: 209). Anadolu Selçuklu Devleti parçalandıktan sonra da sırasıyla, Moğolların, Eratna Beyliğinin, Karamanoğullarının ve Osmanlı İmparatorluğu'nun hâkimiyetine girmiştir (Nevşehir İl Yıllığı, 1999: 26; Yurt Ansiklopedisi,

1982: 6065).

Söz konusu bu kültürel zenginliğin içerisinde yer alan "Göreme Milli Parkı, Kaymaklı Yeraltı Şehri, Derinkuyu Yeraltı Şehri, Karain Köyü, Karlık Köyü ve Yeşilöz Köyü", Dünya Mirası Alanı olarak belirlenmiştir. 2010-2016 yılları müze istatistiklerine göre toplam ziyaretçi sayısı Tablo 1'de gösterilmiştir (Nevşehir Müze Ziyaretçi İstatistikleri, 2016).

Tablo 1. Nevşehir Turizm İl Müdürlüğü'ne Bağlı Müze Ziyaretçi Sayılar (2010-2016)

2010 Yılı	2011 Yılı	2012 Yılı	2013 Yılı	2014 Yılı	2015 Yılı	2016 Yılı
2.182.970	2.511.904	2.571.821	2.689.949	2.851.543	2.608.073	1.493.493

Kaynak: Nevşehir Müze Ziyaretçi İstatistikleri, 2016.

Bu yoğunlukta ziyaretçi akınına uğrayan bir destinasyonda, turizmden kaynaklanan baskının artmaması (Somuncu & Yiğit, 2008: 387-388) ve yerel halkın bu durumdan etkilenmemesi mümkün görülmemektedir. Bir yörede turizmin gelişmesini sağlayan en önemli unsurlardan birinin, yerel halkın desteği olduğu bilinmektedir. Turizmin sosyal, ekonomik ve çevresel bakımdan sürdürülebilirliği, "toplum odaklı turizm" anlayışına bağlı bulunmaktadır (Tosun & Timothy, 2003: 4). Bu nedenle bir yörede yaşayan yerel halkın, turizmin etkilerine dair bakış açısının bilinmesi önem arz etmektedir. Destinasyonda yaşamını sürdüren yerel halkın, turizmin ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel etkilerine yönelik bakış açısı, turizmle ilgili aktivitelere karşı tutumunu belirlemektedir. Dolayısıyla yerel halkın turizmin etkilerine yönelik düşünceleri; turizmi geliştirme stratejileri oluşturulurken, pazarlama planları ve turizmle ilgili bilinçlendirme çalışmaları yapılırken, göz önünde bulundurulmalıdır. Aksi takdirde söz konusu destinasyonda sürdürülebilirlikten bahsedilmesi zor olacaktır (Ahmed, 1986: 48; Tosun & Timothy, 2003: 5; Alaeddinoğlu, 2007: 1; Duran, 2010: 30-31; Kozak, Kozak & Kozak, 2010: 74-79).

Bu sebeple çalışmada; turistik talebin, kültürel miras unsurlarına etkisiyle ilgili yerel halkın bakış açısı araştırılmış ve demografik özelliklerine göre bakış açılarında farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Çalışmanın ilk bölümü

kültürel miras kavramı, bu kavramı oluşturan unsurlar, turizmin kültürel mirasla ilişkisi, turistik talebin kültürel miras unsurlarına etkisi konularını; ikinci bölümü ise Kapadokya bölgesinde yaşayan yerel halk üzerine yapılan araştırmayı içermektedir.

1. Kültürel Miras ve Turistik Talebin Kültürel Miras Unsurlarına Etkileri

1.1. Kültürel Miras Kavramı

Kültürel miras kısaca önceki nesillerin yarattıkları ve kuşaktan kuşağa aktardıkları maddi ve manevi kültür ürünleri olarak ifade edilmektedir (Çetin, 2010: 183). Ayrıca kültürel miras, önceki kuşaklar tarafından oluşturulmuş ve evrensel değerlere sahip olduğuna inanılan somut ve somut olmayan eserlere verilen genel bir isimdir (Altaş, 2014: 247).

Kültürel miras insanlığın binlerce yıllık yaşam tecrübesinin, zekâsının ve yaratıcılığının bugüne ulaşmayı başarmış kalıntılarıdır. Somut ve somut olmayan kültür mirası şeklinde ikiye ayrılmaktadır. Somut olmayan kültürel miras "folklor", "sanat" ya da "ortak bellek" şeklinde karşımıza çıkarken, somut olan kültürel miras ise bazen bir arkeolojik sit, bazen Ortaçağ'dan kalan bir kent, bir kale, bazen de bir kilise olarak karşımıza çıkabilmektedir (Çakır, 2011: 34).

Geniş bir kavram olan kültürel mirasın sınıflandırılmasında farklı bir bakış açısı

da sosyo-kültürel miras (kalıtsal değer kazanmış olan sosyal etkinlikler, mutfak, giyim, gelenek, din, kutsal eşyalar, sanat eserleri, müzik, dans, folklor, arkeolojik ve tarihi yapı ve sahalar) ve doğal miras (jeomorfolojik şekiller, göller, ırmaklar gibi su kütleleri, flora, fauna ve toprak) şeklinde yapılmaktadır (Gülersoy & Gülersoy, 2016: 488).

UNESCO'nun 17. Genel Kurulu tarafından 1972 tarihinde kabul edilen Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi'ne göre kültürel miras unsurları üç bölüme ayrılmıştır (Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi, 2016):

- Anıtlar: Tarih, sanat veya bilim açısından istisnai evrensel değerde mimarî, heykeltıraşlık ve resim alanında gerçekleştirilmiş büyük eserler, arkeolojik nitelikleri olan eleman veya yapılar, kitabeler, mağaralar ve eleman grupları.

- Yapı toplulukları: Mimarileri, uyumlulukları veya arazi üzerindeki yerleri nedeniyle tarih, sanat veya bilim açısından istisnai evrensel değere sahip ayrı veya birleşik yapı toplulukları.

- Sitler: Tarihsel, estetik, etnolojik veya antropolojik bakımlardan istisnai evrensel değeri olan insan ürünü eserler veya doğa ve insanın ortak eserleri ve arkeolojik siteleri kapsayan alanlar.

1.2. Turizmin Kültürel Mirasla İlişkisi

Kültürel miras unsurları, turistik yörelerle ilgili pazarlama faaliyetlerinde yoğun olarak kullanılmaya başlanmıştır. Yapılan istatistikî çalışmalar göstermektedir ki, bu unsurların pazarlama faaliyetlerinde kullanılması, "gezi, eğlence, sportif ve kültürel" nedenlerle seyahat edenlerin, toplam yabancı ziyaretçilerin içerisindeki payının %59'a yükselmesine etki etmiştir (AKTOB Turizm İstatistikleri, 2014).

Kültürel miras unsurları çekiciliklerini kaybettiğinde, turizm açısından hem bölgesel hem de ülkesel anlamda olumsuz etkiler gözlemlenebilmektedir. Bu nedenle turistik bölgelerdeki yerel yöneticilerin ve halkın, sahip olunan kültürel varlıklarını korumaları gerekmektedir

(Jamieson, 2000: 10). Bu sayede, hem kültürel miras unsurlarının hem de turizm sektörünün geleceğini güvence altına almak mümkün olacaktır. Bu bağlamda turizm, kültürel miras unsurlarının korunmasında bir araç olarak görülmekle birlikte, plansız ve özensiz gerçekleştirilen turizm aktiviteleri sebebiyle, yörelerin sahip olduğu kültürel miras unsurlarına olumsuz etkilerde de bulunabilmektedir (Meydan Uygur & Baykan, 2007: 30). Yaratmış olduğu ekonomik, fiziksel ve ekolojik etkilerin yanı sıra turizmin, toplumun sosyo-kültürel yapısına da etkileri bulunmaktadır. Turizmin mevcut sosyal değerlere, kişisel davranışlara, aile içi ilişkilere, bölgedeki güvenlik koşullarına, ahlaki kurallara, zanaatsal faaliyetlere, geleneksel gösterilere ve toplumun sosyal yapısına, doğrudan veya dolaylı olarak etkisi bulunmaktadır (Brunt & Courtney, 1999; Akt.: Gürbüz, 2002, 50). Bu açıdan turizmin, sosyo-kültürel yapı üzerine yaptığı etkiler, somut olmayan kültürel miras unsurlarının da bozulup, yok olmasına veya orijinalliğini yitirmesine etki edebilmektedir. Bahsi geçen olumsuz etkilerin minimum seviyeye indirilebilmesi, yerel halkın, turizmin özellikle somut olmayan kültürel varlıklara zarar verdiği yönündeki düşüncesini değiştirecektir.

Türkiye, turizm açısından gelişmiş olan çoğu ülkeden daha fazla doğal, tarihi ve kültürel kaynağa ve varlığa sahiptir. Ancak, yerel halkın bu anlamda bilinçli desteğini yeterince alamadığı için turizmden sağlayabileceğinden daha az gelir elde edebilmektedir (Cengiz & Kırkbir, 2007: 20). Kültürel miras unsurlarına yönelik olumsuz etkilerin kaldırılması veya en düşük seviyeye indirilmesi sayesinde, yerel halkın desteği artacak ve turizm canlanarak, elde edilecek gelirden de artış sağlanabilecektir.

Her turistik bölgenin konumu, özellikleri ve sorunları birbirinden farklıdır. Merkezi bir planlamayla bu farklı yapıdaki destinasyonların taşıma kapasitelerini saptayıp, uygun politikalar üretebilmek mümkün olmayacaktır (Akış, 1999: 45).

1.3. Turistik Talebin Kültürel Miras Unsurlarına Etkileri

Modern hayatın bir sonucu olarak turizm talebinin dünya genelinde bu kadar artmış olması, başta ekonomik ve sosyal bakımdan olmak üzere pek çok yönden etki oluşturmaktadır. Olumlu etkilerin devamı için turistik alanın korunması gerekmektedir ki, bu da sürdürülebilir turizmle mümkündür.

Sürdürülebilir turizm, turizm sektörünü besleyen doğal çevre ve insan yapımı kaynakları olumsuz şekilde etkilemeden, turizm kapasitesini ve turistik ürünlerin kalitesini artırmaktır (Cronin, 1990: 13). Turizmin sürdürülebilirliği ancak çevre kalitesinin (Dal ve Baysan, 2007:70), yerel toplumun ekonomik/sosyal yararlarının ve kültürel mirasla ilgili yararların en üst düzeye çıkarmayla mümkün olabilmektedir (The Global Partnership for Sustainable Tourism Criteria, 2009).

Turizmin çevre ve kültürel miras üzerindeki olumsuz etkileri ilk kez, Dünya Turizm Örgütü'nün "Küresel Turizm Etiği İlkelerinin" belirlenmesi yönündeki çağrısıyla resmîyet kazanmıştır (Akpınar, 2003).

Küresel Turizm Etiği İlkeleri; turizm aktivitelerinin, kültürel miras unsurlarının (geleneksel kültür ürünleri, eserleri ve folklorik öğeler) bozulmasına yol açmak yerine, zenginleşmesine ve böylece yerel halkın, iş olanakları ve gelir artışı gibi turizmin olumlu etkilerinden faydalanmasını sağlaması gerektiğini ifade etmektedir (BMDTÖ Turizm İçin Küresel Etik Kuralları, 2016).

Kültürel miras unsurlarından biri olan gelenek ise, bir milletin duygu ve düşünce dünyasını, hayata karşı yaklaşımını ifade eden bir kaynaktır. Benzer şekilde örf ve âdetler, bir halkın tarihini, zaman içerisinde oluşan görüş ve düşüncelerini anlamlandırmada son derece önemli bir araçtır. Doğum, evlilik ve ölüm gibi olaylar ise, insan yaşamındaki başlıca dönüm noktaları olarak kabul edilen törenler içerisinde yer almaktadır (Gündüzöz, 2015: 123).

Dünya genelinde turistik talebin artışı, bahsi geçen doğal ve kültürel unsurlar üzerinde olumsuz, yıpratıcı etkilere neden olabilmektedir. Özellikle de kültürel unsurların ticari bir nesne haline getirilmesi, kimi zaman yıkıcı etki yaratabilmektedir. Örneğin bir destinasyonda, taşıma kapasitesinin üzerinde yoğun turist akınının olması ve gerek yerli halkın, gerekse turistlerin yanlış davranışları nedeniyle, çeşitli bozulmalar meydana gelebilmektedir. Ayrıca doğal ve kültürel öğelerin turizm talebini karşılamak üzere bir ürün olarak sunulması sonucunda, yerel yaşam tarzının özgünlüğünün bozulduğunu ifade eden düşünceler olduğu gibi; bu öğelerin turizm sayesinde farkındalığının arttığını ve yerel kimliğin sürdürülmesi ve canlandırılmasında olumlu etkiler yarattığını belirten düşünceler de bulunmaktadır (Kim, 2005; Akova, 2006: 84).

2. Kapadokya Bölgesinde Yaşayan Yerel Halk Üzerine Bir Araştırma

2.1. Araştırmanın Amacı ve Hipotezleri

Bir destinasyondaki yerel halkın turizmin gelişmesine katkısı genellikle, onların turizmin etkilerini olumlu yönde algılamalarına bağlı olmaktadır. Dolayısıyla yerel halkın katkıda bulunmasını sağlamak için öncelikle, onların turizme yönelik algılarının ve bu algıları etkileyen faktörlerin belirlenmesi gerekmektedir. Yerel halkın turizmle ilgili algısının tespiti, yerel yönetimlere "yerel halkta turizm bilincinin oluşturulması için geliştirilecek faaliyetlere karar verilirken" fikir verecektir. Bilimsel, sanatsal ve tarihi açıdan göze çarpan evrensel değerlere sahip anıt, yapı ve sit alanı komplekslerine, kültürel miras denilmektedir. Bir turistik yöredeki turistik aktivitelerin, yörenin kültürel mirasına da etkide bulunması kaçınılmaz olacaktır. Bu sebeple çalışmanın amacı, Nevşehir'in turistik ürünlerine olan talebin, şehrin kültürel miras unsurlarına etkisiyle ilgili yerel halk algılarını tespit ederek, buna göre yorumlarda bulunmaktır.

Bu amaca yönelik olarak geliştirilen

araştırma hipotezleri aşağıda belirtilmiştir:

H₁: "Turistik talebin, şehrin kültürel miras unsurlarına etkisine yönelik yerel halk algıları", demografik özelliklere göre farklılık göstermektedir.

H₂: Nevşehir'in turistik ürünlerine olan talebin, "şehrin kültürel miras unsurlarına etkisi ile ilgili yerel halk algısı" olumsuz etki yarattığı yönündedir.

2.2. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırmanın evreni, Nevşehir'in yerel halkı olup, örnekleme ise 15 Şubat-31 Mart 2016 tarihleri arasında, Avanos, Uçhisar, Göreme, Derinkuyu ve Ürgüp'ün yerel halkı içerisinde rastgele seçilerek oluşturulmuştur.

"Göreme Milli Parkı, Kaymaklı Yeraltı Şehri, Derinkuyu Yeraltı Şehri, Karain Köyü (Ürgüp'e bağlı), Karlık Köyü (Ürgüp'e bağlı) ve Yeşilöz Köyü (Ürgüp'e bağlı)" civarı, 1986 yılında Dünya Miras Alanı olarak belirlenmiş ve günümüzde de bu şekilde anılmaktadır. Bu sebeple, Nevşehir sınırları içerisinde anket formlarının dağıtılması için uygun görülen yerler; turizm faaliyetlerinin en yoğun olduğu bölgelerden Avanos ve Uçhisar ile Dünya Miras Alanı içerisinde yer alan Göreme, Derinkuyu ve Ürgüp olarak belirlenmiştir. Örneklem sayısını tespit etmek üzere, belirtilen bu yörelerin 2015 yılı nüfus bilgileri (Nevşehir Belediyeleri Nüfus Listesi, 2016) kullanılmıştır. Avanos, Uçhisar, Göreme, Derinkuyu ve Ürgüp'ün toplam nüfusu 95.280'dir. Anket formunu dolduracak kişi sayısı; %5 güvenilirlik düzeyine göre ana kütleinin 100.000 kişi olması durumunda kabul edilen 321 sayısı baz alınarak belirlenmiştir (Kurtuluş, 2006: 192). Söz konusu yörelerin nüfuslarının, toplam nüfusa (95.280) oranları hesaplanarak, her bir yörede yaklaşık olarak doldurtulması gereken anket formu sayısı bulunmuş ve bu sayıya ulaşılmaya çalışılmıştır. 321 sayısına ulaşmak için 450 anket formu dağıtılmış ve 398 tanesi geri dönmüş, bunların da 333 tanesi analize uygun bulunmuştur.

2.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmada, Avanos, Uçhisar, Göreme, Derinkuyu ve Ürgüp'de yaşayan yerel halkın tümüne ulaşılmak istenmiş, ancak zaman, mali-

yet ve yerel halkın soru formlarını cevaplamak-taki isteksizlikleri gibi kısıtlar sebebiyle bir buçuk aylık bir zaman dilimi içerisinde ulaşılabilen kişilerle sınırlı kalmıştır.

2.4. Araştırmanın Yöntemi

Veri toplamak için anket tekniğinden yararlanılmıştır. Anket formunda yer alan her bir ifade, araştırmacıların görüşlerinden ve daha önce yapılmış benzer araştırmalarda kullanılmış anket formlarından yola çıkılarak oluşturulmuş ve bağımsız birer soru olarak kabul edilmiştir. Araştırmada kullanılan bilgi toplama aracının etkinliğini sınamak amacıyla tesadüfi yöntemle seçilmiş 35 kişi üzerinde ön test çalışması uygulanmıştır. Yapılan güvenilirlik analizinde Cronbach Alfa katsayısı 0,723 değerinde çıkmıştır. Bu değer, kullanılan anket formunun güvenilir olduğunu göstermektedir (Hair vd., 2013: 85).

Anket formunun ilk bölümünde; demografik değişkenler ve yerel halkın, Nevşehir'e özgü olarak gördüğü özelliklerle ilgili sorular, ikinci bölümünde; "Nevşehir'e gelen ziyaretçi sayısının, bölgenin kapasitesine göre durumu" ve "Nevşehir'de üretilen turistik ürün miktarının, turistik talebi karşılama seviyesi" konularındaki düşüncelerine yönelik sorular, üçüncü bölümünde ise; Nevşehir'in turistik ürünlerine olan talebin, şehrin kültürel miras unsurlarına etkisiyle ilgili algılarına yönelik likert ölçekli 18 soru yer almaktadır.

Verilerin analizi SPSS 22 programında değerlendirilmiş olup, anket formunun güvenilirliği (Cronbach's Alfa) 0,766 olarak belirlenmiştir. Çalışmada yer alan soru ve ifadeler; araştırmacıların görüşlerinden, Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi'ne göre kültürel mirası oluşturan unsurlardan ve daha önce yapılmış bazı çalışmalardan esinlenilerek hazırlanmıştır. Yerel halkın turizme yönelik algılarıyla ilgili Likert ölçekli 18 ifadede; Tayfun ve Kılıçlar (2004), Alaeddinoğlu (2007), Çalışkan ve Tütüncü (2008), Ayaz, Artuğer ve Türkmen (2009), Gümüş ve Özüpekçe (2009), Keskin ve Çontu (2011), Karaman ve Avcıkurt (2011), Özdemir ve Kervankıran (2011), Türkmen, Türkmen ve İlban (2012), Doğan ve Üngüren (2012), Eren, ve Aypek (2012) ve Bilim ve

Özer (2013)'in çalışmalarından faydalanılmıştır.

Demografik değişkenler, Nevşehir'e özgü olarak görülen özellikler, ziyaretçi sayısının bölgenin kapasitesine göre durumu ve turistik ürün miktarının, turistik talebi karşılama seviyesi konularındaki sorularla ilgili frekans değerlendirmeleri yapılmıştır. Likert ölçekli 18 ifadeyle ilgili ise ortalamalar incelenmiş, demografik değişkenlere göre yerel halk algıları arasındaki farklılıkları belirlemek üzere ANOVA analizinden faydalanılmıştır.

2.5. Araştırmanın Bulguları

Araştırmanın amaç ve hipotezleri göz önünde bulundurularak yapılan analizlerin sonuçlarına göre, araştırmanın bulguları aşağıda yer almaktadır.

2.5.1. Yerel Halkın Demografik Dağılımı

Yerel halkın demografik dağılımı incelendiğinde; katılımcıların, %66,4'ünün erkek, %37,2'sinin 18-25 yaş, %20,4'ünün 26-35 yaş aralığında, %55'inin evli olduğu, %35,7'sinin Ürgüp'te, %33'ünün Avanos'da, %20,7'sinin Derinkuyu'da ikamet ettiği, %29,7'sinin öğrenci olduğu, %23,7'sinin serbest meslekle uğraştığı, %39,6'sının lisans mezunu, %34,2'sinin ise lise mezunu olduğu belirlenmiştir.

2.5.2. Yerel Halkın Nevşehir'e Özgü Olarak Değerlendirdiği Özellikler

Yerel halkın, Nevşehir'e özgü olarak değerlendirdiği özellikleri tespit etmek amacıyla frekans değerleri alınmıştır. Söz konusu değerler, "Tablo 2." de verilmiştir.

Tablo 2. Yerel Halkın Nevşehir'e Özgü Olarak Değerlendirdiği Özellikler

Özellikler	n	%	Özellikler	n	%
Peribacası ve Doğal Manzara	305	91,6	Testi Kebabı	143	42,9
Balon Turu	260	78,1	Bisiklet Turu	137	41,1
Çanak Çömlek Atölyelerinin Aktivi-	244	73,3	ATV Turu	126	37,8
Vadi Yürüyüşü	210	63,1	Sema Gösterisi	110	33
Bağcılık ve Şarapçılık	197	59,2	Jip Safari Turu	99	29,7
Halıcılık	176	52,9	Oniks Taş İşçiliği	97	29,1
At Binme Turları	168	50,5	Ponza Taşı	88	26,4
Nevşehir Tava	151	45,3			

Yerel halkın, Nevşehir'e özgü olarak değerlendirdiği özellikler göz önüne alındığında, en fazla Nevşehir'e özgü olarak görülen özelliklerin, peribacası ve doğal manzara, balon turu, çanak-çömlek atölyelerinin aktiviteleri ve vadi yürüyüşü olduğu görülmektedir.

2.5.3. Nevşehir'e Gelen Ziyaretçi Sayısının, Bölgenin Ziyaretçi Kapasitesine Göre Yeterlilik Düzeyi ile İlgili Yerel Halk Algısı

Nevşehir'e gelen ziyaretçi sayısının, bölgenin ziyaretçi kapasitesine göre yeterlilik düzeyiyle ilgili yerel halk algısı, frekans değerleri ile incelenmiş olup, ilgili veriler "Tablo 3." te yer almaktadır.

Tablo 3. Gelen Ziyaretçi Sayısının, Bölgenin Ziyaretçi Kapasitesine Göre Yeterlilik Düzeyiyle İlgili Yerel Halk Algısı

Yeterlilik Düzeyi	n	%
Kapasitenin Üzerinde	59	17,7
Yeteri Kadar	193	58
Yetersiz	81	24,3

Bölgenin ziyaretçi kapasitesini karşılama düzeyine yönelik yerel halk algısı-

nın, “yeteri kadar” şeklinde olduğu görülmektedir.

2.5.4. Nevşehir’de Üretilen Turistik Ürünlerin, Turistik Talebi Karşılama Seviyesiyle İlgili Yerel Halk Algısı

Nevşehir’de üretilen turistik ürünlerin miktarının, turistik talebi karşılama seviyesi konusundaki yerel halk algısı, frekans değerleriyle incelenmiş olup, ilgili veriler “Tablo 4.” te verilmiştir.

Tablo 4. Nevşehir’de Üretilen Turistik Ürünlerin, Turistik Talebi Karşılama Seviyesiyle İlgili Yerel Halk Algısı

Karşılama Seviyesi	n	%
Talep Miktarının Üzerinde	88	26,4
Talep Miktarı Kadar	180	54,1
Talep Miktarından Az	65	19,5

Bölgede üretilen turistik ürün miktarının, turistik talebi karşılama seviyesine yönelik yerel halk algısının, “talep miktarı kadar” şeklinde olduğu görülmektedir.

2.5.5. Turistik Talebin “Şehrin Kültürel Miras Unsurlarına Etkisine Yönelik Yerel Halk Algılarının” Demografik Özelliklere Göre Farklılıkları

Turistik talebin, şehrin kültürel miras unsurlarına etkisine yönelik yerel halk algılarının, demografik özelliklere göre farklılıklarını belirlemek üzere, ANOVA (iki veya daha fazla grubun ortalamaları arasındaki farkı test etmek için kullanılan bir tekniktir) analizinin

den faydalanılmıştır. Demografik faktörlerden; yaş, eğitim durumu, meslek ve ikamet yerine yönelik incelemeler yapılmış olup, bu faktörlerde farklılık olduğu görülmüştür. Söz konusu bu farklılık, “turistik talebin, şehrin kültürel miras unsurlarına etkisine yönelik yerel halk algıları, demografik özelliklere göre farklılık gösterir” hipotezinin (H₁) doğrulandığını göstermektedir. Farklılıkları belirlemek için yapılan ANOVA analizleriyle, farklılığın sebebini ortaya koyabilmek için yapılan LSD (En Küçük Anlamlı Fark Testi-Least Significant Difference Test) analizlerinin sonuçları Tablo 5’de gösterilmiştir.

Tablo 5. Turistik Talebin “Şehrin Kültürel Miras Unsurlarına Etkisine Yönelik Yerel Halk Algılarının” Yaş, Eğitim, Meslek ve İkamet Yeri Değişkenlerine Göre Farklılıkları

Değişkenler	F	p			
Turizmin, müzik ve halk oyunları üzerindeki etkisine dair yerel halk algısı	3,038	,018			
ATV turlarının, şehrin doğal oluşumlarına etkisine dair yerel halk algısı	5,387	,000			
Yerel Halk Algılarına Yönelik İfadeler	Yaş	Ort. Fark	Std. Hata	p	
Turizmin, müzik ve halk oyunları üzerindeki etkisine dair yerel halk algısı	15-25	56 ve üstü	,28890	,11161	,010
	36-45	56 ve üstü	,43743	,13043	,001
ATV turlarının, şehrin doğal oluşumlarına etkisine dair yerel halk algısı	36-45	15-25	,53842	,12960	,000
	56 ve üstü	26-35	,34866	,14507	,017

	15-25	,42505	,13307	,002
--	-------	--------	--------	------

Değişkenler			F	p
Turizmin, peribacaları ve volkanik oluşumlar üzerindeki etkisine dair yerel halk algısı			3,158	,014
Bölgede geliştirilmesi düşünülen gurme turizminin, kültürel miras unsurlarına etkisine dair yerel halk algısı			2,804	,000
Yerel Halk Algılarına Yönelik İfadeler	Eğitim Durumu	Ort. Fark	Std. Hata	p
Turizmin, peribacaları ve volkanik oluşumlar üzerindeki etkisine dair yerel halk algısı	Lisans Lise	,16746	,06338	,009
	Lisansüstü İlkokul	,28772	,14534	,049
	Ortaokul	,31579	,13928	,024
	Lise	,31579	,12283	,011
Bölgede geliştirilmesi düşünülen gurme turizminin şehrin kültürel miras unsurlarına etkisine dair yerel halk algısı	Ortaokul Lise	,29825	,12123	,014
	Lisans	,37360	,11914	,002
Değişkenler			F	p
Turizmin, bölgedeki el sanatları ürünleri üzerindeki etkisine dair yerel halk algısı			2,310	,034
ATV turlarının, şehrin doğal oluşumlarına etkisine dair yerel halk algısı			3,119	,006
Şarap turlarının şehrin kültürel miras unsurlarına etkisine dair yerel halk algısı			2,782	,012
Yerel Halk Algılarına Yönelik İfadeler	Meslek	Ort. Fark	Std. Hata	p
Turizmin, bölgedeki el sanatları ürünleri üzerindeki etkisine dair yerel halk algısı	Öğrenci Emekli	,23996	,09269	,010
	Ev Hanımı Memur	,27302	,12784	,033
	Emekli	,37127	,12370	,003
	Ser.Meslek	,26723	,11126	,017

ATV turlarının, şehrin doğal oluşumlarına etkisine dair yerel halk algısı	Emekli	İşçi	,49942	,17689	,005
		Öğrenci	,39985	,14960	,008
	Ser.Meslek	İşçi	,47318	,15383	,002
		Öğrenci	,37361	,32152	,002
Şarap turlarının şehrin kültürel miras unsurlarına etkisine dair yerel halk algısı	Öğrenci	İşçi	,49134	,14349	,001
		Akademisyen	,54848	,25856	,035
	Ser.Meslek	,32950	,11756	,005	
Değişkenler			F	p	
Turizmin, müzik ve halkoyunlarına yönelik yerel halk algısı			3,465	,009	
Turizmin, halkın giyim-kuşam alışkanlıkları üzerindeki etkisine yönelik yerel halk algısı			3,601	,007	
Turizmin, bölgedeki el sanatları ürünleri üzerindeki etkisine yönelik yerel halk algısı			3,566	,007	
Turizmin, yöre halkının konuştuğu dil üzerindeki etkisine yönelik yerel halk algısı			2,620	,035	
Türk gecelerinin, şehrin kültürel miras unsurlarına etkisine yönelik yerel halk algısı			3,656	,006	
Şarap turlarının, şehrin kültürel miras unsurlarına etkisine yönelik yerel halk algısı			3,954	,004	
Yerel Halk Algılarına Yönelik İfadeler	İkamet Yeri		Ort. Fark	Std. Hata	p
Turizmin, müzik ve halkoyunlarına yönelik yerel halk algısı	Avanos	Ürgüp	,30297	,08852	,001
		Derinkuyu	,20896	,10278	,043
Turizmin, halkın giyim-kuşam alışkanlıkları üzerindeki etkisine yönelik yerel halk algısı	Avanos	Ürgüp	,31940	,09474	,001
		Derinkuyu	,22806	,11000	,039
Turizmin, bölgedeki el sanatları ürünleri üzerindeki etkisine yönelik yerel halk algısı	Ürgüp	Uçhisar	,26050	,12895	,044
	Derinkuyu	Avanos	,21318	,07637	,006

		Uçhisar	,37681	,13466	,005
		Göreme	,32126	,13163	,015
Turizmin, yöre halkının konuştuğu dil üzerindeki etkisine yönelik yerel halk algısı	Göreme	Ürgüp	,42997	,16437	,009
		Derinkuyu	,47101	,17202	,007
Türk gecelerinin, şehrin kültürel miras unsurlarına etkisine yönelik yerel halk algısı	Ürgüp	Avanos	,28617	,09011	,002
		Göreme	,44678	,17230	,010
	Derinkuyu	Avanos	,22345	,10463	,033
		Göreme	,38406	,18032	,034
Şarap turlarının, şehrin kültürel miras unsurlarına etkisine yönelik yerel halk algısı	Avanos	Ürgüp	,33812	,10290	,001
		Derinkuyu	,30646	,11947	,011
		Uçhisar	,46417	,20274	,023

Yaş değişkeniyle ilgili yapılan ANOVA analizinde, "turizmin, müzik ve halk oyunları üzerindeki etkisine dair yerel halk algısı" ifadesi ($F=3,038$; $p=0,018<0,05$) ile "ATV turlarının, şehrin doğal oluşumlarına etkisine dair yerel halk algısı" ifadesinde ($F=5,387$; $p=0,000<0,05$) farklılık tespit edilmiştir.

Eğitim durumu değişkeniyle ilgili yapılan ANOVA analizinde, "turizmin, peribacaları ve volkanik oluşumlar üzerindeki etkisine dair yerel halk algısı" ifadesi ($F=3,158$; $p=0,014<0,05$) ile "bölgede geliştirilmesi düşünülen gurme (yiyecek ve içecekleri tatmak üzere yapılan seyahatler) turizminin şehrin kültürel miras unsurlarına etkisine dair yerel halk algısı" ifadesinde ($F=2,804$; $p=0,000<0,05$) farklılık görülmüştür.

Meslek değişkeniyle ilgili yapılan ANOVA analizinde, "turizmin, bölgedeki el

sanatları ürünleri üzerindeki etkisine dair yerel halk algısı" ifadesi ($F=2,310$; $p=0,034<0,05$), "ATV turlarının, şehrin doğal oluşumlarına etkisine dair yerel halk algısı" ifadesi ($F=3,119$; $p=0,006<0,05$) ve "şarap turlarının şehrin kültürel miras unsurlarına etkisine dair yerel halk algısı" ifadesinde ($F=2,782$; $p=0,012<0,05$) farklılık görülmüştür.

İkamet yeri değişkeniyle ilgili yapılan ANOVA analizinde, "turizmin, müzik ve halkoyunlarına yönelik yerel halk algısı" ifadesi ($F=3,465$; $p=0,009<0,05$), "turizmin, halkın giyim-kuşam alışkanlıkları üzerindeki etkisine yönelik yerel halk algısı" ifadesi ($F=3,601$; $p=0,007<0,05$), "turizmin, bölgedeki el sanatları ürünleri üzerindeki etkisine yönelik yerel halk algısı" ifadesi ($F=3,566$; $p=0,007<0,05$), "turizmin, yöre halkının konuştuğu dil üzerindeki etkisine yönelik yerel halk algısı" ifa-

desi (F=2,620; p=0,035<0,05), "Türk gecelerinin, şehrin kültürel miras unsurlarına etkisine yönelik yerel halk algısı" ifadesi (F=3,656; p=0,006<0,05) ve "şarap turlarının, şehrin kültürel miras unsurlarına etkisine yönelik yerel halk algısı" ifadesi (F=3,954; p=0,004<0,05) arasında farklılık görülmüştür.

2.5.6. Nevşehir'in Turistik Ürünleri-

ne Olan Talebin "Şehrin Kültürel Miras Unsurlarına Etkisi ile İlgili Yerel Halk Algısına" Yönelik Ortalama Değerler

Nevşehir'in turistik ürünlerine olan talebin, "şehrin kültürel miras unsurlarına etkisi ile ilgili yerel halk algısının" hangi yönde olduğunu tespit edebilmek için ortalama değerler incelenmiş ve "Tablo 6." de gösterilmiştir.

Tablo 6. Yerel Halk Algılarını Tespit Etmeye Yönelik İfadelere Ait Frekans ve Ortalama Değerleri

İFADELER	Olumlu		Etkisiz		Olumsuz		Ort.
	n	%	n	%	n	%	
Turizmin, düğün, doğum ve cenaze gibi gelenek/görenekler üzerindeki etkisi ile ilgili düşünceniz hangisine uygundur?	117	35,1	159	47,7	57	17,1	1,8198
Turizmin, peri bacaları ve volkanik oluşumlar üzerindeki etkisi ile ilgili düşünceniz hangisine uygundur?	16	4,8	32	9,6	285	85,6	1,8078
Bölgede geliştirilmesi düşünülen golf turizminin, şehrin doğal oluşumlarına etkisiyle ilgili düşünceniz hangisine uygundur?	146	43,8	112	33,6	75	22,5	1,7868
Turizmin, halkın giyim-kuşam alışkanlıkları üzerindeki etkisi ile ilgili düşünceniz hangisine uygundur?	145	43,5	133	39,9	55	16,5	1,7297
ATV turlarının, şehrin doğal oluşumlarına etkisi ile ilgili düşünceniz hangisine uygundur?	169	50,8	85	25,5	79	23,7	1,7297
Balon turlarının, şehrin doğal oluşumlarına etkisi ile ilgili düşünceniz hangisine uygundur?	240	72,1	62	18,6	31	9,3	1,7148
Turizmin, tarihi ve arkeolojik eserler üzerindeki etkisi ile ilgili düşünceniz hangisine uygundur?	16	4,8	63	18,9	254	76,3	1,7147
Turizmin, halkın eğlence anlayışı üzerindeki etkisi ile ilgili düşünceniz hangisine uygundur?	167	50,2	100	30,0	66	19,8	1,6967
Şarap turlarının, şehrin kültürel özelliklerine etkisi ile ilgili düşünceniz hangisine uygundur?	190	57,1	78	23,4	65	19,5	1,6246
Turizmin, yöre halkının konuştuğu dil üzerindeki etkisi ile ilgili düşünceniz hangisine uygundur?	187	56,2	116	34,8	30	9,0	1,5285

Turizmin, müzik ve halk oyunları üzerindeki etkisi ile ilgili düşünceniz hangisine uygundur?	208	62,5	90	27,2	35	10,5	<u>1,4805</u>
Türk gecelerinin, şehrin kültürel özelliklerine etkisi ile ilgili düşünceniz hangisine uygundur?	213	64,0	82	24,6	38	11,4	<u>1,4745</u>
Nevşehir'in turizmine yönelik tanıtım çalışmalarının (TV ve internet reklamlarında, broşürlerde, gazete haberlerinde, TV programlarında gösterilen dansöz, sema gösterisi, ziyaret merkezlerine dair görüntüler vb. gibi) şehrin kültürel özelliklerine olan etkisi ile ilgili düşünceniz hangisine uygundur?	231	69,4	56	16,8	46	13,8	<u>1,4444</u>
Bölgede geliştirilmesi düşünülen gurme turizminin şehrin kültürel özelliklerine etkisi ile ilgili düşünceniz hangisine uygundur?	230	69,1	72	21,6	31	9,3	<u>1,4024</u>
Vadi yürüyüşlerinin, şehrin doğal oluşumlarına etkisi ile ilgili düşünceniz hangisine uygundur?	234	70,3	74	22,2	25	7,5	<u>1,3724</u>
Atlı doğa yürüyüşlerinin, şehrin doğal oluşumlarına etkisi ile ilgili düşünceniz hangisine uygundur?	238	71,5	73	21,9	22	6,6	<u>1,3514</u>
Yerel halkın ürettiği ürünlerin (kayısı ve üzüm kurusu, kabak çekirdeği, pestil, pekmez ve el sanatları ürünleri) turizm amaçlı satışının, şehrin kültürel özelliklerine etkisi ile ilgili düşünceniz hangisine uygundur?	262	78,7	53	15,9	18	5,4	<u>1,2673</u>
Turizmin, bölgedeki el sanatları üzerindeki etkisi ile ilgili düşünceniz hangisine uygundur?	270	81,1	50	15,0	13	3,9	<u>1,2282</u>

1: Olumlu, 2: Etkisi Yok, 3: Olumsuz

“Turizmin, düğün, doğum ve cenaze gibi gelenek ve görenekler üzerindeki etkisi ile ilgili düşünceniz hangisine uygundur” (1,8198), “Turizmin, peri bacaları ve volkanik oluşumlar üzerindeki etkisi ile ilgili düşünceniz hangisine uygundur” (1,8078), “Bölgede geliştirilmesi düşünülen golf turizminin, şehrin doğal oluşumlarına etkisi ile ilgili düşünceniz hangisine uygundur” (1,7868), “Turizmin, halkın giyim-kuşam alışkanlıkları üzerindeki etkisi ile ilgili düşünceniz hangisine uygundur” (1,7297), “ATV turlarının, şehrin

doğal oluşumlarına etkisi ile ilgili düşünceniz hangisine uygundur” (1,7297), “Balon turlarının, şehrin doğal oluşumlarına etkisi ile ilgili düşünceniz hangisine uygundur” (1,7148), “Turizmin, tarihi ve arkeolojik eserler üzerindeki etkisi ile ilgili düşünceniz hangisine uygundur” (1,7147), “Turizmin, halkın eğlence anlayışı üzerindeki etkisi ile ilgili düşünceniz hangisine uygundur” (1,6967) ve “Şarap turlarının, şehrin kültürel özelliklerine etkisi ile ilgili düşünceniz hangisine uygundur” (1,6246) ifadelerinde yerel halkın görüşü, orta-

lamalardan da anlaşılacağı üzere, aritmetik ortalama olan 1,5652 değerinden daha yüksek çıkması sebebiyle **olumsuz düşünceye** daha yakındır. “Turizmin, bölgedeki el sanatları üzerindeki etkisi ile ilgili düşünceniz hangisine uygundur” (1,2282), “yerel halkın ürettiği ürünlerin (kayısı ve üzüm kurusu, kabak çekirdeği, pestil, pekmez ve el sanatları ürünleri) turizm amaçlı satışının, şehrin kültürel özelliklerine etkisi ile ilgili düşünceniz hangisine uygundur” (1,2673), “Atlı doğa yürüyüşlerinin, şehrin doğal oluşumlarına etkisi ile ilgili düşünceniz hangisine uygundur” (1,3514), “Vadi yürüyüşlerinin, şehrin doğal oluşumlarına etkisi ile ilgili düşünceniz hangisine uygundur” (1,3724), “Bölgede geliştirilmesi düşünülen gurme turizminin şehrin kültürel özelliklerine etkisi ile ilgili düşünceniz hangisine uygundur” (1,4024), “Nevşehir’in turizmüne yönelik tanıtım çalışmalarının (TV ve internet reklamlarında, broşürlerde, gazete haberlerinde, TV programlarında gösterilen dansöz, sema gösterisi, ziyaret merkezlerine dair görüntüler vb. gibi) şehrin kültürel özelliklerine olan etkisi ile ilgili düşünceniz hangisine uygundur” (1,4444), “Türk gecelerinin, şehrin kültürel özelliklerine etkisi ile ilgili düşünceniz hangisine uygundur” (1,4745), “Turizmin, müzik ve halk oyunları üzerindeki etkisi ile ilgili düşünceniz hangisine uygundur” (1,4805) ve “Turizmin, yöre halkının konuştuğu dil üzerindeki etkisi ile ilgili düşünceniz hangisine uygundur” (1,5285) ifadelerinde ise aritmetik ortalama olan 1,5652 değerinden düşük olması sebebiyle **olumlu düşünceye** daha yakındır.

Seyahat sebeplerinden biri olan golf sporu, son yıllarda hem Türkiye genelinde hem de Kapadokya bölgesinde geliştirilmesi öngörülen turizm türleri içerisinde yer almaktadır. Ancak Kapadokya bölgesinde golf sahalarının ve tesislerinin geliştirilebilmesi için yapılması gereken düzenleme ve yatırımların, gerek Kapadokya’nın doğal yapısına gerekse kültürel miras öğelerine olumsuz etkide bulunacağına da göz önünde bulundurulması, sürdürülebilirlik açısından faydalı olacaktır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

2016 yılı itibarıyla UNESCO Dünya Miras Listesinde yer alan 16 varlığımızdan biri olan Göreme Milli Parkı ve Kapadokya Kayalık Alanlarının, yoğun ziyaretçi çeken bir turizm bölgesi olması, turizmden kaynaklanan baskının giderek artmasına ve yerel halkın bu durumdan etkilenmesine neden olmaktadır. Yerel halkın turizmin gelişmesine katkıda bulunmasını sağlayabilmek için onların, turizme yönelik algılarının ve bu algıları etkileyen faktörlerin belirlenmesi gerekmektedir. Nevşehir’in turistik ürünlerine olan talebin, şehrin kültürel miras unsurlarına etkisiyle ilgili yerel halk algılarını tespit edebilmek amacıyla yapılan bu çalışmanın bulguları ve buna yönelik yorum ve öneriler aşağıdaki şekilde ifade edilebilir:

Katılımcıların çoğunluğunun; erkek, 18-25 yaş aralığında, evli, Ürgüp’te ikamet eden, öğrenci ve lisans mezunu olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların; peribacası ve doğal manzara, balon turu, çanak-çömlek atölyelerinin aktiviteleri ve vadi yürüyüşünü, Nevşehir’e özgü en önemli özellikler olarak gördüğü tespit edilmiştir. Peri bacaları, yöreye özgü doğal manzara ve bu manzara içerisinde yapılan vadi yürüyüşleri ile balon turları, Avanos çanak-çömlekçiliği Kapadokya’yla bütünleşmiş özelliklerdir. Daha önce turizmin kültürel miras unsurlarına etkileriyle ilgili yöre halkının algısını ölçen bir çalışma bulunmamakla birlikte, yöreye gelen ziyaretçilerin Kapadokya’ya ilişkin algılarıyla ilgili yapılan bir çalışmaya (Belber, 2010: 102) göre turistlerin, Nevşehir’i tek kelime ile ifade ederken kullandıkları objeler açısından değerlendirilmesinde; turistlerin, % 59,4’ünün Nevşehir’i “doğa harikası”, “dünya harikası”, “çok güzel” ve “şaşırtıcı” kelimeleriyle ifade ettikleri, % 34,3’ünün “peribacası” ile ifade ettikleri, % 3,5’unun “balon turu” ile ifade ettikleri, % 2,8’inin ise “tarihi” ve “mistik” şeklinde ifade ettikleri tespit edilmiştir. Dolayısıyla, turizm faaliyetleri esnasında söz konusu özelliklerin korunması, hem yerel halk ve turistler için hem de turizmin bölgede sürdürülebilirliğinin sağlanması için önem arz etmektedir.

Nevşehir’e gelen ziyaretçi sayısının,

bölgenin ziyaretçi kapasitesine göre yeterlilik düzeyi ile ilgili yerel halk algısının, “yeteri kadar” (% 58) yönünde olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar ve yörenin genel kapasitesi göz önünde bulundurulduğunda, daha fazla turistin yöreye getirilmesi için çabalamaktan ziyade, gelen turistlerin yörede daha fazla kalmaları ve harcama yaparak maddi fayda sağlamaları için gayret sarf edilmesinin daha olumlu sonuç vereceği düşünülmektedir. Nitekim Belber (2010: 94)’in turistlerin bölgede kalış süreleriyle ilgili incelemesinde de turistlerin % 41,9’unun yörede 1 gece, % 35,7’sinin 2 gece, % 18’2’sinin 3 gece konakladıkları tespit edilmiştir.

Nevşehir’de üretilen turistik ürünlerin miktarının, turistik talebi karşılama seviyesi konusundaki yerel halk algısının ise “talep miktarını karşılayabilecek kadar” yönünde olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç, üretilen turistik ürünlerin tamamının satıldığı şeklinde değil de daha fazlasının satılmayacak olmasından dolayı sınırlı üretim yapıldığı şeklinde yorumlanabilir. Bu yoruma, yöre halkıyla yapılan yüz yüze görüşmeler neticesinde varılmıştır. Ziyaretçi sayısı ve yöre kapasitesi ile ilgili yorumda da belirtildiği üzere, gelen ziyaretçilerin sayısı ile ilgili değil, niteliğiyle ilgili bir problem yaşandığı gözlemlenmektedir.

Demografik faktörlerden yaş, eğitim durumu, meslek ve ikamet yerine yönelik yerel halk algıları arasında farklılık olup olmadığını tespit etmek üzere ANOVA analizi yapılmıştır. Buna göre; “turistik talebin, şehrin kültürel miras unsurlarına etkisine yönelik yerel halk algılarının”, demografik özelliklere göre farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. 15-45 yaş grubuyla 56 ve üzeri yaş grubu katılımcılarının “turizmin, müzik ve halk oyunları üzerindeki etkisine dair algılarında” farklılık olduğu tespit edilmiştir. Söz konusu bu sonucun, kuşak çatışmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Zira kuşaklar arasında, müzik zevk ve tercihleri farklılık göstermektedir. Yerel müzik ve halk oyunları ile ilgili faaliyetler planlanırken, yerel kültürel öğelere zarar verilmeksizin gençlerin de ilgi ve beğenisini çekecek

modern unsurların da dâhil edildiği çalışmalar yapılması önerilmektedir.

“ATV turlarının, şehrin doğal oluşumlarına etkisine dair yerel halk algısı” ifadesinde de farklılık olduğu görülmüştür. 36-45 ile 15-25 yaş aralığındaki, 56 yaş ve üstü ile 15-35 yaş aralığındaki katılımcılarda algı farklılığı olmasının sebebinin, ATV turları ile ilgili bilgi eksikliği ve ilgi farklılığından (gençlerin ekstrem aktivitelere olan düşkünlüğü gibi) kaynaklandığı düşünülmektedir. ATV turlarıyla ilgili olarak, doğal yapıya verilen zararı minimum düzeye indirecek, bağ ve bahçelerden uzak güzergâhların tercih edilmesi ve bu konuda uzman görüşlerine başvurulması önerilmektedir.

Turizmin, peribacaları ve volkanik oluşumlar üzerindeki etkisine dair ve bölgede geliştirilmesi düşünülen gurme turizminin, şehrin kültürel miras unsurlarına etkisine dair yerel halk algılarıyla ilgili ifadelerde eğitim durumuna göre farklılık görülmüştür. Peribacaları ve volkanik oluşumlarla ilgili olarak lisans mezunlarıyla lise mezunları arasında ve lisansüstü eğitim görmüş olanlarla ilkököl, ortaokul ve lise mezunu olanlar arasında farklılık görülmüştür. bölgede geliştirilmesi düşünülen gurme turizminin, şehrin kültürel miras unsurlarına etkisine dair yerel halk algılarıyla ilgili ifadelerde ise ortaokul mezunlarıyla lise ve lisansüstü eğitim seviyesinde olanlar arasında farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Turizmin, bölgedeki el sanatları ürünleri üzerindeki etkisine dair, ATV turlarının, şehrin doğal oluşumlarına etkisine dair ve şarap turlarının şehrin kültürel miras unsurlarına etkisine dair yerel halk algılarıyla ilgili ifadelerde, mesleğe göre farklılık görülmüştür. El sanatları ürünleri üzerindeki etkisine dair ifadelerde, ev hanımlarıyla memur, emekli ve serbest meslek sahipleri arasında; ATV turlarının, şehrin doğal oluşumlarına etkisine dair ifadelerde, serbest meslek sahipleriyle işçi ve öğrenciler arasında; şarap turlarının şehrin kültürel miras unsurlarına etkisine dair ifadelerde ise öğrencilerle işçi, akademisyen ve serbest meslek sahipleri arasında farklılık tespit edilmiştir.

İkamet yeri değişkeniyle ilgili yapılan analizde ise; turizmin, müzik ve halkoyunlarına etkisine dair ifadede Avanos'ta ikamet edenlerle Ürgüp ve Derinkuyu'da ikamet edenler arasında; halkın giyim-kuşam alışkanlıkları üzerindeki etkisiyle ilgili ifadede Avanos'ta ikamet edenlerle Ürgüp ve Derinkuyu'da ikamet edenler arasında; bölgedeki el sanatları ürünleri üzerindeki etkisine yönelik ifadede Ürgüp'te ikamet edenlerle Uçhisar'da ikamet edenler arasında; yöre halkının konuştuğu dil üzerindeki etkisine dair ifadede Göreme'de ikamet edenlerle Ürgüp ve Derinkuyu'da ikamet edenler arasında; Türk gecelerinin, şehrin kültürel miras unsurlarına etkisine yönelik ifadede Ürgüp'te ikamet edenlerle Avanos ve Göreme'de ikamet edenler arasında ve Derinkuyu'da ikamet edenlerle Avanos ve Göreme'de ikamet edenler arasında; şarap turlarının, şehrin kültürel miras unsurlarına etkisine yönelik yerel halk algısı ifadesinde ise Avanos'ta ikamet edenlerle Ürgüp, Derinkuyu ve Uçhisar'da ikamet edenler arasında farklılık olduğu görülmüştür.

Turizmin, "düğün/doğum/cenaze gibi gelenek ve görenekler, halkın giyim-kuşam alışkanlıkları, eğlence anlayışı" üzerine etkisi, "peri bacaları ve volkanik oluşumlar, tarihi ve arkeolojik eserler" üzerine etkisi, "bölgede geliştirilmesi düşünülen golf turizminin, gerçekleştirilmekte olan ATV ve balon turlarının şehrin doğal oluşumlarına etkisi" ve "şarap turlarının, şehrin kültürel özelliklerine etkisi" ile ilgili ifadelerde yerel halk algısı ortalamaları, "**olumsuz düşünceye** daha yakındır.

"Turizmin, bölgedeki el sanatları, müzik ve halk oyunları ile yöre halkının konuştuğu dil üzerindeki etkisi", "yerel halkın ürettiği ürünlerin turizm amaçlı satışının şehrin kültürel özelliklerine etkisi", "bölgede geliştirilmesi düşünülen gurme turizminin şehrin kültürel özelliklerine etkisi", "turizme yönelik tanıtım çalışmalarının ve Türk gecelerinin şehrin kültürel özelliklerine etkisi" ve "atlı doğa yürüyüşleriyle, vadi yürüyüşlerinin şehrin doğal oluşumlarına etkisi" ile ilgili yerel halk algısı ifadelerinin ortalamaları ise olumlu düşünceye daha yakındır.

Somuncu ve Yiğit (2008)'in yapmış oldukları çalışmayla, Göreme Milli Parkı ve Kapadokya Kayalık Sitleri Dünya Miras Alanındaki turizmin, sürdürülebilir olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Dünya Miras Alanlarında turizmin sürdürülebilir olmaması, yörede turizme bağlı toplumsal refah artışının gerçekleşmemesine, doğal ve kültürel mirasın gerektiği gibi korunamamasına sebep olmaktadır. Bu da gerek doğal gerekse kültürel varlıklar üzerindeki baskının her geçen gün artması sonucunu doğurmaktadır. Göreme Milli Parkı ve Kapadokya Kayalık Sitleri'nin yalnız bugünkü kuşaklar için değil gelecek kuşaklar için de bir dünya değeri olduğu, bu alanın Birleşmiş Milletler UNESCO örgütü tarafından Dünya Mirası Listesi'ne alınmasıyla tescil edilmiştir (Somuncu & Yiğit, 2008: 401). Kapadokya Bölgesi Turizm Çalıştay Saha Çalışmaları Raporu (2011)'na göre ise; turizm konusundaki stratejinin yokluğu, koruma imar planı ve master planın olmaması, işbirliği yerine bireyselliğin hâkim olması, yıkıcı fiyat rekabeti, turizm bölgelerinde özellikle katı atık ve kanalizasyon konusunda altyapı eksikliği, profesyonel olmayan girişimcilerin (patronlar/müdürler) standartları düşürmesi/güveni sarsması, turistik değerlerin korunmaması, devlet kurumları arasında yetki sorunu ve koordinasyon eksikliği, denetim eksikliği, çarpık yapılaşma ve görüntü kirliliği, etkili tanıtım eksikliği, turizmcilerin mesleki eğitim eksikliği, turizm etiğinin yokluğu, ATV/motosiklet gibi araçların doğal ortama zarar vermesi, bilinçsiz/kontrolsüz kullanımı, yönlendirme levhalarının eksik olması/ adres bulmanın zorluğu gibi sorunlar, Kapadokya'da turizm talebinin olumsuz etkiler yaratmasına sebebiyet vermektedir (Kapadokya Bölgesi Turizm Çalıştay Saha Çalışmaları Raporu, 2011: 7). Gerek Somuncu ve Yiğit (2008)'in yapmış oldukları çalışmanın sonuçları, gerek Kapadokya Bölgesi Turizm Çalıştay Saha Çalışmaları Raporunun sonuçları, gerekse söz konusu bu çalışmanın sonuçları göz önüne alındığında; Nevşehir'in turistik ürünlerine olan talebin, şehrin kültürel miras unsurlarına etkisi ile ilgili yerel halk algısının; bazı yönlerden olumsuz, bazı yönlerden ise olumlu etki yarattığı yönünde görüş belirtilebilir.

Dolayısıyla, yerel halkın olumlu etki yarattığını düşündüğü aktivitelerin arttırılmasının, olumsuz etki yarattığını düşündüğü aktivitelerin yeniden düzenlenmesinin, araştırma ve raporlar neticesinde sorun görülen konularda işbirliği ve koordineli çalışmanın yapılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Bu çalışmanın; turizmin, kültürel miras unsurlarına etkisine yönelik başka yörelerde yapılacak teorik ve uygulamalı çalışmalara da ışık tutacağı umut edilmektedir.

KAYNAKÇA

- Ahmed, S.A. (1986). Yerli Halkın Turizm Pazarlama Stratejilerine Tepkilerinin Ölçülmesi, *Turizmden Seçme Makaleler*, Yıl: 4, Özel Sayı Pazarlama, 46-62.
- Akış, S. (1999). Sürdürülebilir Turizm ve Türkiye, *Anatolia*, Yıl: 10, Mart-Haziran, 36-46.
- Akova, O. (2006). Yerel Halkın Turizmin Etkilerini Algılamalarına ve Tutumlarına Yönelik Bir Araştırma, *Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Akademik İncelemeler*, Cilt:2, Sayı:1, 77-109.
- Akpınar, S. (2003). Türkiye'nin Turizm Merkezlerinde Ekoturizm Yaklaşımları, www.kentli.org/makale/sizden.htm, adresinden 30.03.2016 tarihinde erişildi.
- AKTOB Turizm İstatistikleri (2014). <http://www.aktob.org.tr/pdf/aktob.turizm.verileri.pdf> adresinden 28.03.2016 tarihinde erişildi.
- Alaeddinoğlu, F. (2007). Van Halkının Turisti ve Turizmi Algılama Şekli, *Coğrafi Bilimler Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 1, 1-16.
- Altaş, N.T. (2014). Kentsel Dönüşümde Kültürel Miras Değerlerinin Korunması: Erzurum Örneği, *Atatürk Üniversitesi Doğu Coğrafya Dergisi*, Cilt:19, Sayı:32, 243-260.
- Ayaz, N., Artuğer, S. & Türkmen, F. (2009). Tarihi Zela (Zile) İlçesindeki Yerel Halkın Turizme Bakış Açılarını Belirlemeye Yönelik Bir Alan Araştırması, *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı: 2, 103-124.
- Belber, E. (2010). *Tatil Kararında Destinasyon (Varış Yeri) İmajının Etkisi ve Nevşehir Üzerine Bir Uygulama*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Malatya: İnönü Üniversitesi İşletme Anabilim Dalı Üretim Yönetimi ve Pazarlama Bilim Dalı.
- Bilge, A. (1966). *Nevşehir ve Lale Devri Tarihi*. Konya: Nazım Bey Yayınevi.
- Bilim, Y. & Özer, Ö. (2013). Yerel Halk Gözüyle Konya'da Turizmin Önemi ve Ekonomik, Sosyal, Çevresel Etkileri, *Konya: Ulusal KOP Bölgesel Kalkınma Sempozyumu*, unikop.org/1/26.html adresinden 30.03.2016 tarihinde erişildi.
- BMDTÖ Turizm İçin Küresel Etik Kuralları (2016). http://www.tursab.org.tr/dosya/14733/bmdto-turizm-icin-kurallari-unwto-global-cod-e-of-ethics-f_14733_488182_9.pdf adresinden 12.03.2016 tarihinde erişildi.
- Cahen, C. (2000). *Osmanlılardan Önce Anadolu* (Çeviren: E. Üyepazarcı), İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Çakır, M. (2011). *Kültürel Miras Yönetimi*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Cengiz, E. & Kırkbir, F. (2007). Yerel Halk Tarafından Algılanan Toplam Turizm Etkisi ile Turizm Desteği Arasındaki İlişkiye Yönelik Yapısal Bir Model Önerisi, *Sosyal Bilimler Dergisi*, 2007/1, 19-37.
- Cronin, L. (1990). A Strategy for Tourism and Sustainable Developments, *World Leisure and Recreation*, Vol. 32, Issue: 3, 12-18.
- Çalışkan, U. & Tütüncü, Ö. (2008). Turizmin Yerel Halk Üzerindeki Etkileri ve Kuşadası İlçesi Uygulaması, *IV. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi*, 23-27 Nisan Belek-Antalya, 127-148.
- Çetin, T. (2010). Cumalıkızık Köyünde Kültürel Miras ve Turizm Algısı, *Milli Folklor Uluslararası Kültür Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 22, 181-190.

- Dal, N. & Baysan, S. (2007). Kuşadası'nda Kıyı Kullanımı ve Turizmin Mekânsal Etkileri Konusunda Yerel Halkın Tutumları, *Ege Coğrafya Dergisi*, Cilt: 16, 69-85.
- Doğan, H. & Üngüren, E. (2012). Yerel Halkın Isparta Turizmine Yönelik Görüşleri Üzerine Bir Araştırma, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 17, Sayı: 1, 103-122.
- Duran, E. (2010). *Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Toplumsal ve Kültürel Kimliğin Korunması: Gökçeada Örneği*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunması Sözleşmesi* (2016). teftis.kulturturizm.gov.tr/TR,14269/dunya-kulturel-ve-dogal-mirasin-korunmasi-sozlesmesi.html adresinden 14.10.2016 tarihinde erişildi.
- Eren, R. & Aypek, N. (2012). Kırsal Turizm Bölgesinde Yerel Halkın Turizmin Gelişimine Karşı Tutumları: Cumalıkızık Köyü Örneği, *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, Cilt: 2, Sayı: 2, 43-47.
- Gülersoy, A.E. & Gülersoy, Ö. (2016). Hitit Başkenti Şapinuva Perspektifinde Ortaköy (Çorum)'ün Doğal, Sosyo-Kültürel Miras Değerleri ve Turizm Potansiyeli, *Gaziantepe University Journal of Social Sciences*, Cilt: 15, Sayı: 2, 485-530.
- Gümüş, S. & Özüpekçe, N. (2009). Foça'da Turizmin Ekonomik, Sosyal, Kültürel ve Çevresel Etkilerine Yönelik Yerel Halkın Görüşleri, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, Cilt: 6, Sayı: 2, 398-417.
- Gündüzöz, G. (2015). Günümüzde Nevşehir'de Yaşayan Bazı Gelenek ve Kabullere Bir Bakış, *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, Sayı: 6, Yıl: 2015 Güz, 123-150.
- Gürbüz, A. (2002). Turizmin Sosyal Çevreye Etkisi Üzerine Bir Araştırma, *Teknoloji*, Sayı: 1-2, Yıl: 5, 49-59.
- Hair, vd. (2013). *Multivariate Data Analysis-A Global Perspective*, Seventh Edition, New Jersey: Pearson Printice Hall.
- Jamieson, W. (2000). The Challenges of Sustainable Community Cultural Heritage Tourism. *UNESCO Workshop on Culture, Heritage Management and Tourism in Bhaktapur, Nepal* on April 9, www.ucalgary.ca/uofc/faculties/EVDS/designresearch/projects/2000/cuc/tp/outreach/Walter%20Nepal.pdf adresinden 05.02.2016 tarihinde erişildi.
- Kapadokya Bölgesi Turizm Çalıştayı Saha Çalışmaları Raporu* (2011). Ahiler Kalkınma Ajansı, 03-20 Ocak 2011, file:///C:/Users/neu/Desktop/%C3%87a%C4%B1%C5%9Fmalar/G%C3%BCIhanla%20II.Uluslararası%C4%B1%20Sosyal%20Bilimler%20Sempozyumu%20%C3%96ozet/Kapadokya-Bolgesi-Turizm-Calistayi-Saha-calismalari-Raporu.pdf adresinden 12.07.2017 tarihinde erişildi.
- Karaman, S. & Avcıkurt, C. (2011). Turizmin Halk Üzerine Etkileri (Samsun Örneği), *Samsun Sempozyumu*, 857-867.
- Keskin, E. & Çontu, M. (2011). Mustafapaşa (Sinassos) Kasabasında Yaşayan Halkın Turizme Bakış Açısını Belirlemeye Yönelik Bir Alan Araştırması, *Aksaray Üniversitesi İİBF Dergisi*, Temmuz, Cilt: 3, Sayı: 2, 37-55.
- Kim, H. (2005). Strategies for Sustainable Community Development: Developing Cultural Resources into Tourism Resources. *Korea Tourism Research Institute*, culturelink.or.kr/doc/Hyongjokim.doc.Kore adresinden 07.02.2016 tarihinde erişildi.
- Kozak, N., vd. (2010). *Genel Turizm-İlkeler Kavramlar*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Nevşehir Müze Ziyaretçi İstatistikleri* (2016). www.nevsehir.kulturturizm.gov.tr/TR,171743/2016-yili.html adresinden 12.07.2017 tarihinde erişildi.
- Kültür Varlıkları (2016). www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,44423/dunya-miras-

- listesi.html adresinden 20.02.2016 tarihinde erişildi.
- Meydan Uygur, S. & Baykan, E. (2007). Kültür Turizmi ve Turizmin Kültürel Varlıklar Üzerindeki Etkileri, *G.Ü. Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı: 2, 30-49.
- Nevşehir (1982). *Yurt Ansiklopedisi* içinde (Cilt VIII, s. 6065), İstanbul: Anadolu Yayıncılık.
- Nevşehir Belediyeleri Nüfus Listesi (2016). http://nevsehir.yerelnet.org.tr/il_belediye_nufus.php?iladi=NEV%DEEH%DDR adresinden 18.02.2016 tarihinde erişildi.
- Nevşehir İl Yıllığı (Nevşehir Valiliği) (1999). Ankara: Başbakanlık Basımevi.
- Özdemir, M.A. & Kervankıran, İ. (2011). Turizm ve Turizmin Etkileri Konusunda Yerel Halkın Yaklaşımlarının Belirlenmesi: Afyonkarahisar Örneği, *Marmara Coğrafya Dergisi*, Sayı: 24, 1-25.
- Somuncu, M. & Yiğit, T. (2008). Göreme Milli Parkı ve Kapadokya Kayalık Sitleri Dünya Mirası Alanındaki Turizmin Sürdürülebilirlik Perspektifinden Değerlendirilmesi, *Ankara Üniversitesi Türkiye Coğrafyası Araştırma ve Uygulama Merkezi V. Ulusal Coğrafya Sempozyumu Bildiri Metinleri*, Ankara, 387-402, http://tucaum.ankara.edu.tr/wp-content/uploads/sites/280/2015/08/semmp5_39.pdf adresinden 02.03.2017 tarihinde erişildi.
- Tayfun, A. & Kılıçlar, A. (2004). Turizmin Sosyal Etkileri ve Yerli Halkın Turiste Bakışı, *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı: 1, 1-17.
- The Global Partnership for Sustainable Tourism Criteria* (2009). <http://www.sustainabletourismcriteria.org> adresinden 01.02.2016 tarihinde erişildi.
- Tosun, C. & Timothy, D. J. (2003). Arguments for Community Participation in the Tourism Development Process, *The Journal of Tourism Studies*, Vol. 14, No. 2, 1-15, https://www.jcu.edu.au/_data/assets/pdf_file/0015/122523/jcudev_012866.pdf adresinden 05.02.2016 tarihinde erişildi.
- Türkmen, E., Türkmen, S. & İlban, M. O. (2012). Turizmin Sosyo Kültürel Etkileri ve Şirince Halkının Algılamaları, *13. Ulusal Turizm Kongresi*, 06-09 Aralık-Antalya, 281-300.

